Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Muistio

2.5.2022

Hallitusneuvos
Riitta Aulanko

VALTIONEUVOSTON ASETUS POLIISILAITOSTEN TOIMIALUEISTA

1. Tausta

Valtioneuvoston asetuksen antaminen liittyy hallituksen esitykseen (HE 217/2021 vp, EV 27/2022 vp) laeiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain kumoamisesta ja poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta. Hallituksen esityksen mukaan valtion paikallishallinnon aluejaon perustana käytettävä kihlakuntajako kumotaan. Kihlakuntajaon sijasta valtion paikallishallinnon viranomaisten toimialueet muodostetaan maakuntien tai kuntien perusteella. Lait (311-312/2022) on vahvistettu 29.4.2022 ja ne tulevat voimaan 1.6.2022.

Hallituksen esityksen mukaan poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 6 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että siitä poistetaan viittaukset kihlakuntiin. Paikallista poliisitoimea ei enää järjestetä kihlakunnittain vaan siten, että poliisilaitoksen toimialueena on yksi tai useampi maakunta tai kunta. Poliisilaitosten toimialueista ja poliisilaitoksen alueellisen yksikön toimialueesta säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella. Poliisilaitoksen toimipisteiden sijaintipaikoista säädettäisiin jatkossa sisäministeriön asetuksella.

Poliisilaitos vastaa edelleen poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta toimialueellaan. Laissa olevia poliisilaitosten alueellisia yksiköitä koskevia säännöksiä ei myöskään muuteta.

Poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:n 2 momenttia muutetaan siten, että sana kihlakunta korvataan sanalla kunta. Myös momentin ensimmäisen virkkeen sanajärjestystä muuttuu siten, että siitä poistetaan kuten-tyyppinen esimerkkiluettelo. Sanajärjestyksen muutos ei muuttaisi säännöksen sisältöä nykyisestä. Momentin mukaan muodostettaessa poliisilaitos, jonka toimialueena on useampi kunta, tulee ottaa huomioon asukasmäärä, asukastiheys, laajuus, liikenneyhteydet, kieliolot ja eri alueiden erityispiirteet sekä aluejaotuksen vaikutus viranomaisen kielilain (423/2003) 6 §:ssä tarkoitettuun kielelliseen asemaan.

Lakien tultua hyväksytyksi tulee antaa uusi valtioneuvoston asetus poliisilaitosten toimialueista ja kumota voimassa oleva valtioneuvoston asetus poliisilaitosten toimialueista (415/2013), jossa toimialueet on muodostettu kihlakunnittain. Samanaikaisesti annettaisiin sisäministeriön päätöksen (476/2016) sijasta sisäministeriön asetus poliisilaitosten toimipisteiden sijaintipaikoista. Toimipisteiden sijaintipaikat säilyisivät ennallaan.

2. Toimialueiden määrittelyn perusteet sekä vaikutukset

Voimassa olevassa asetuksessa poliisilaitosten ja alueellisten yksiköiden toimialueet on määritelty kihlakuntien perusteella. Poliisilaitosten ja niiden alueellisten yksiköiden toimialueet määriteltäisiin teknisesti uudelleen toimialueiden perusteena käytettävän aluejakoperusteen muuttuessa.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Sisäministeriö PL 26 00023 Valtioneuvosto	 Kirkkokatu 12 Helsinki	 295 480 171 358 295 480 171	 916 044 635 +358 9 160 44635	 kirjaamo@intermin.fi www.intermin.fi

Suurin osa poliisilaitoksien toimialueista muodostettaisiin maakuntien alueista. Uudenmaan maakunnan alueella sijaitsevien kolmen poliisilaitoksen toimialueet olisi kuitenkin määriteltävä kuntien rajojen mukaan. Lisäksi alueelliset yksiköt muodostuisivat asetuksessa kihlakuntien sijasta kunnista. Koska hallituksen esityksen mukaan tavoitteena on tehdä vain välttämättömät lakitekniset ja säädöshuoltoon liittyvät muutokset, viranomaisten maantieteellisiä toimialueita ei muutettaisi nykyisestä. Voimassa oleva tai esityksessä muuttuva lainsäädäntö ei edellytä, että poliisilaitosten ja niiden ruotsinkielisten palvelujen turvaamiseksi perustettujen alueellisten yksiköiden maantieteelliset toimialueet muutettaisiin nykyisestä. Toimialueet olisivat maantieteellisilta rajoiltaan nykyisiä vastaavia. Muutosten myötä poliisilaitosten tai niihin kuuluvien alueellisten yksiköiden toimialue ei laajene toisen maakunnan taikka kunnan alueella eikä vastavuoroisesti myöskään supistu.

Poliisilaitosten ja alueellisten yksiköiden toimialueita ei muodosteta uudelleen siinä merkityksessä, että niiden muodostamisessa tulisi ottaa huomioon poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:n 2 momentissa säädetyt toimialueiden muodostamisen perusteet eli asukasmäärä, asukastiheys, laajuus, liikenneyhteydet, kieliolot ja eri alueiden erityispiirteet sekä aluejaotuksen vaikutus viranomaisen kielilain 6 §:ssä tarkoitettuun kielelliseen asemaan. Kyse on säädösteknisestä muutoksesta. Poliisilaitosten lukumäärä ja toimialueet ovat muuttuneet viimeksi 1.1.2014 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella (415/2013), jolloin poliisilaitosten määrää vähennettiin 24:stä 11:een. Nyt annettavalla valtioneuvoston asetuksella ei olisi vaikutuksia poliisilaitosten tai alueellisten yksiköiden lukumäärään eikä sijoitteluun eikä toiminnallisia vaikutuksia poliisin tai muiden valtion viranomaisten toimintaan, viranomaisten sijoittumiseen, palveluiden järjestämiseen tai muuhun viranomaisten toimintaan.

Voimassa olevassa poliisilaitosten toimialueista annetussa valtioneuvoston asetuksessa on määritelty poliisilaitoksittain, mitkä kihlakunnat kuuluvat poliisilaitoksen toimialueeseen. Poliisilaitoksia on yhteensä 11 kappaletta. Vaikka toimialueet on muodostettu teknisesti kihlakuntajaon perusteella, muodostuu käytännössä Lounais-Suomen poliisilaitoksen alue Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakuntien alueista, Hämeen poliisilaitoksen alue Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakuntien alueista, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alue Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakuntien alueista, Pohjanmaan poliisilaitoksen alue Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueista, Sisä-Suomen poliisilaitoksen alue Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakuntien alueista, Itä-Suomen poliisilaitoksen alue Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntien alueista, Oulun poliisilaitoksen alue Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueista ja Lapin poliisilaitoksen alue Lapin maakunnan alueesta. Uudenmaan maakunnan alueella toimii kolme poliisilaitosta. Vain Helsingin poliisilaitoksen toimialue muodostuu yhdestä kihlakunnasta, joka puolestaan muodostuu yhdestä kunnasta, Helsingin kaupungista. Muiden Uudenmaan maakunnan poliisilaitosten toimialueet muodostuisivat useista Uudenmaan maakuntaan kuuluvista kunnista. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toimialueena olisi Espoon, Hangon, Kauniaisten, Karkkilan, Lohjan ja Raaseporin kaupungit sekä Inkoon, Kirkkonummen, Siuntion ja Vihdin kunnat. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen toimialueena olisi Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Loviisan, Porvoon ja Vantaa kaupungit sekä Askolan, Lapinjärven, Myrskylän, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Pukkilan, Sipoon sekä Tuusulan kunnat.

Vuoden 2023 alusta lukien maakuntajaotuksesta ja sen määräytymisestä säädetään hyvinvointialue- ja maakuntajakolaissa (614/2021). Lain 1 §:n mukaan Suomi jakaantuu maakuntiin. Maakuntaan kuuluu vähintään kaksi kuntaa. Lain 3 §:n mukaan valtion viranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, perustua 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun maakuntajakoon niin, että viranomaisen toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta taikka, jos toimialue on pienempi kuin maakunta niin, että viranomaisen toimialue on kokonaisuudessaan yhden maakunnan alueella. Lain 22 §:n mukaan lailla kumottua maakuntajakolakia (1159/1997) ja sen nojalla päätettyä maakuntajakoa sovelletaan vuoden 2022 loppuun, jollei lailla erikseen toisin säädetä. Maakuntajakolain 1 §:n 3 momentin mukaan valtion aluehallintoviranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, perustua maakuntajakoon niin, että toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta (616/2021) annetun lain 6 §:ssä säädetään valtion aluehallinnon toimialueiden perustana olevasta maakuntajaosta. Kunnallinen jaotus puolestaan perustuu kuntarakennelakiin (1698/2009) ja sen nojalla tehtäviin valtioneuvoston päätöksiin.

Poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetut poliisilaitokseen kuuluvat alueelliset yksiköt ovat muodostettu kihlakunnista. Poliisilaitosten toimialueista annetussa valtioneuvoston asetuksessa

säädetään Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksessa, Pohjanmaan poliisilaitoksessa ja Lounais-Suomen poliisilaitoksessa olevista alueellisista yksiköistä ja niiden toimialueista kihlakuntien perusteella. Poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:ä koskevan hallituksen esityksen (HE 58/2009) perustelujen mukaan alueelliset yksiköt on perustettu ruotsinkielisten palvelujen turvaamiseksi eikä niillä ole tarkoitettu olevan alueellista toimivaltaa, vaan toiminnalliset ja henkilöstöhallinnolliset toimivalta ja esimiessuhteet muodostuvat koko poliisilaitoksen alueella substanssilinjojen pohjalta. Perustelujen mukaan alueellinen yksikkö vastaisi poliisilaitoksen ohjesäännössä tarkemmin määriteltävällä tavalla poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta toimialueellaan. Poliisilaitosten alueellisen yksikön kielellinen asema määräytyy kielilain 6 §:n 2 momentin mukaan. Alueelliset yksiköt on muodostettu kaksikielisistä enemmistöltään ruotsinkielisistä kihlakunnista. Ne ovat kielelliseltä asemaltaan kaksikielisiä ruotsinkielisenemmistöisiä yksiköitä, joiden työkieli on ruotsi. Tämän mukaisesti on myös säädetty kielitaitovaatimuksista alueellisissa yksiköissä eli ne noudattavat ruotsinkielienemmistöisen virka-alueen kielitaitovaatimuksia. Poliisin hallinnosta annetun asetuksen (158/1996) 16 a §:n 3 momentin mukaan kaksikielisen poliisilaitoksen alueellisessa yksikössä, jonka enemmistön kieli on toinen kuin poliisilaitoksen enemmistön kieli, kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena poliisimiehen virassa on alueellisen yksikön toimialueen väestön enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Kielilain 6 §:n 2 momentin nojalla viranomaisen alueellisen yksikön kielellinen asema määräytyy sen virka-alueen kielellisen aseman mukaan. Asetuksen 2 §:ssä määriteltäisiin alueellisten yksiköiden toimialueisiin kuuluvat kunnat. Kaikilla alueellisten yksiköiden toimialueella on lukumäärällisesti enemmän kaupunkeja ja kuntia, joiden asukkaiden enemmistön kielenä on ruotsi ja myös jokaisen toimialueen yhteenlasketusta väestöstä suurin osa on ruotsinkielisiä. Näin ollen poliisilaitosten alueellisten yksiköiden kielellinen asema on kaksikielinen ja toimialueen asukkaiden enemmistön kielenä on ruotsi. Poliisilaitosten alueellisten yksiköiden kielellinen asema säilyy ennallaan.

3. Poliisilaitosten ja alueellisten yksiköiden toimialueet

Asetuksen 1 §:ssä määriteltäisiin poliisilaitosten toimialueet kuntien tai maakuntien perusteella seuraavasti:

Helsingin poliisilaitoksen toimialueena on Helsingin kaupunki.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toimialueena ovat Espoon, Hangon, Kauniaisten,

Karkkilan, Lohjan ja Raaseporin kaupungit sekä Inkoon, Kirkkonummen, Siuntion ja

Vihdin kunnat.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen toimialueena ovat Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Loviisan, Porvoon ja Vantaan kaupungit sekä Askolan, Lapinjärven, Myrskylän, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Pukkilan, Sipoon ja Tuusulan kunnat.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen toimialueena ovat Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakunnat.

Hämeen poliisilaitoksen toimialueena ovat Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnat.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen toimialueena ovat Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson

maakunnat.

Pohjanmaan poliisilaitoksen toimialueena ovat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan

ja Pohjanmaan maakunnat.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen toimialueena ovat Keski-Suomen ja Pirkanmaan maakunnat.

Itä-Suomen poliisilaitoksen toimialueena ovat Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat.

Oulun poliisilaitoksen toimialueena ovat Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat.

Lapin poliisilaitoksen toimialueena on Lapin maakunta.

Toimialueet eivät muuttuisi nykyisestä. Alla taulukkomuodossa nykyinen ja ehdotettu uusi sääntely.

Poliisilaitos	**Nykyinen toimialue kihlakunnittain (VNA 415/2013)**	**Ehdotettu uusi toimialue maakuntien tai kuntien perusteella**
Helsinki	Helsingin kihlakunta	Helsinki
Länsi-Uusimaa	Espoon, Lohjan, Raaseporin ja Vihdin kihlakunnat	Espoon, Hangon, Kauniaisten, Karkkilan, Lohjan ja Raaseporin kaupungit sekä Inkoon, Kirkkonummen, Siuntion ja Vihdin kunnat
Itä-Uusimaa	Hyvinkään, Keski-Uudenmaan, Loviisan, Porvoon ja Vantaan kihlakunnat	Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Loviisan, Porvoon ja Vantaan kaupungit sekä Askolan, Lapinjärven, Myrskylän, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Pukkilan, Sipoon ja Tuusulan kunnat
Lounais-Suomi	Kaarinan, Kankaanpään, Kokemäen, Loimaan, Porin, Raision, Rauman, Salon, Turun, Turunmaan ja Vakka-Suomen kihlakunnat	Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakunnat
Häme	Forssan, Heinolan, Hämeenlinnan, Lahden ja Riihimäen kihlakunnat	Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnat
Kaakkois-Suomi	Haminan, Imatran, Kotkan, Kouvolan ja Lappeenrannan kihlakunnat	Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnat
Pohjanmaa	Alavuden, Kauhajoen, Kaustisen, Kokkolan, Kyrönmaan, Lapuan, Mustasaaren, Närpiön, Pietarsaaren, Seinäjoen ja Vaasan kihlakunnat	Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat
Sisä-Suomi	Ikaalisten, Jyväskylän, Jämsän, Kangasalan, Keuruun, Mäntän, Nokian, Saarijärven, Tampereen, Valkeakosken, Vammalan ja Äänekosken kihlakunnat	Keski-Suomen ja Pirkanmaan maakunnat
Itä-Suomi	Ilomantsin, Joensuun, Juvan, Kiteen, Koillis-Savon, Kuopion seudun, Lieksan, Mikkelin, Nurmeksen, Pieksämäen, Savonlinnan, Sisä-Savon, Varkauden seudun ja Ylä-Savon kihlakunnat	Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat
Oulu	Haapajärven, Haukiputaan, Kajaanin, Kuhmon, Kuusamon, Limingan, Oulun, Pudasjärven, Raahen, Suomussalmen ja Ylivieskan kihlakunnat	Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat
Lappi	Inari-Utsjoen, Kemin, Kittilän, Koillis-Lapin, Käsivarren, Ranua-Posion, Rovaniemen, Sodankylän, Tornion ja Tornionlaakson kihlakunnat	Lapin maakunta

Asetuksen 2 §:ssä määriteltäisiin poliisilaitosten alueellisten yksiköiden toimialueet kuntien perusteella seuraavasti: Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksessa on alueellinen yksikkö, jonka toimialueena on Hangon ja Raaseporin kaupungit sekä Inkoon kunta. Pohjanmaan poliisilaitoksessa on alueellisia yksiköitä, joiden toimialueina ovat Kaskisten, Kristiinankaupungin, Närpiön, Pietarsaaren ja Uudenkaarlepyyn kaupungit sekä Korsnäsin, Kruunupyyn, Luodon, Maalahden, Mustasaaren, Pedersören ja Vöyrin kunnat. Lounais-Suomen poliisilaitoksessa on alueellinen yksikkö, jonka toimialueena on Paraisten kaupunki ja Kemiönsaaren kunta.

Myöskään alueellisten yksiköiden toimialueet eivät muuttuisi nykyisestä. Alla taulukkomuodossa nykyinen ja ehdotettu uusi sääntely.

Poliisilaitos	**Nykyinen toimialue kihlakunnittain (VNA 415/2013)**	**Ehdotettu uusi toimialue kuntien perusteella**
Länsi-Uusimaa	Raaseporin kihlakunta	Hangon ja Raaseporin kaupungit sekä Inkoon kunta
Pohjanmaa	Mustasaaren, Närpiön ja Pietarsaaren kihlakunnat	Kaskisten, Kristiinankaupungin, Närpiön, Pietarsaaren ja Uudenkaarlepyyn kaupungit sekä Korsnäsin, Kruunupyyn, Luodon, Maalahden, Mustasaaren, Pedersören ja Vöyrin kunnat
Lounais-Suomi	Turunmaan kihlakunta	Paraisten kaupunki ja Kemiönsaaren kunta (Paraisten kaupunki on syntynyt kuntaliitoksesta, jossa Houtskari, Iniö, Korppoo, Nauvo ja Parainen ovat yhdistyneet. Kemiönsaaren kunta on syntynyt kuntaliitoksesta, jossa Dragsfjärd, Kemiö sekä Västanfjärd liittyivät yhteen.)

Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta ja kumottaisiin poliisilaitosten toimialueista annettu valtioneuvoston asetus (415/2013).

4. Lausunnot ja lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeuskanslerin virasto, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sisäministeriön pelastusosasto ja rajavartio-osasto, Kuntaliitto, maakuntien liitot, Hätäkeskuslaitos, Poliisihallitus, poliisilaitokset, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry, Poliisilakimiehet ry, Poliisihallinnon Päälliköt ja Asiantuntijat ry, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry ja Suomen nimismiesyhdistys ry.

Suurimalla osalla lausunnon antaneista tahoista ei ollut huomautettavaa asetusluonnokseen. Kuntaliitto korostaa lausunnossaan, että toimialajaosta ja toimipisteiden sijaintipaikoista riippumatta yhteistyö poliisin ja kuntien välillä on tärkeää turvallisuuden hyväksi paikallisesti tehtävässä työssä. Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, että asetusluonnos vastaa valtiovarainministeriön käsitystä niistä välttämättömistä teknisistä muutoksista, jotka seuraavat hallituksen esityksestä. Poliisihallitus on pyytänyt myös poliisilaitosten lausunnot asiasta ja katsoo lausunnossaan, että kyse on teknisistä muutoksista, joilla ei ole vaikutusta poliisilaitosten toimialueisiin tai poliisin toimintaan muutoin. Ehdotetuilla muutoksilla ei myöskään ole vaikutusta Lounais-Suomen, Länsi-Uudenmaan ja Pohjanmaan poliisilaitosten alueellisten yksiköiden toimialueisiin tai kielelliseen asemaan. Poliisihallitus yhtyy kuitenkin Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen esiin nostamaan näkemykseen tarpeesta alueellisiin yksiköihin perustuvan kielellisten palveluiden turvaamisen laajemmalle tarkastelulle.

Lausuntopalautteen johdosta asetusluonnokseen ei tehty muutoksia.

5. Voimaantulo, laintarkastus ja toimivalta

Lakimuutokset tulevat voimaan 1.6.2022, jolloin myös asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan.

Asetusehdotusta ei ole asian kiireellisyyden vuoksi tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

Toimivalta: Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 6 § 1 momentti, VNOS 3 § 3 kohta